

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра управління гірничим виробництвом і охорони праці

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ Ярослав ЛЯШОК

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОНД 2.01 «Охорона праці в галузі»

Рівень освіти: другий (магістерський)

Спеціальність 184 Гірництво

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма «Охорона праці в гірництві»

(назва освітньої програми)

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою другого (магістерського) рівня «Охорона праці в гірництві» спеціальності 184 «Гірництво».

4 грудня 2023 року. – 7 с.

Розробник: Бачурін Л. Л., к. т. н., доцент кафедри УГВіОП.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління гірничим виробництвом і охорони праці

Протокол № 7 від 08.12.2023 р.

Завідувач кафедри УГВіОП _____ /Олександр ІСАЄНКОВ/

“ _____ ” _____ 20__ р

Схвалено науково-методичною комісією НМК-18 за спеціальністю 184 «Гірництво»

Протокол № 3 від 30.01.2024 р.

Голова НМК _____ /Іван САХНО/

“ _____ ” _____ 20__ р.

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	4	
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	120	
лекції:	32	6
практичні заняття:	16	6
лабораторні заняття:	—	—
семінари:	—	—
самостійна робота:	72	108
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Доцент каф. УГВіОП Бачурін Леонід Леонідович (Персональна сторінка на Wiki DonNTU) Контактний e-mail: leonid.bachurin@donntu.edu.ua Сторінка кафедри: https://donntu.edu.ua/gorn/ugv	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Дисципліна «Охорона праці в галузі» відноситься до обов'язкових дисциплін спеціалізації освітньої програми «Охорона праці в гірництві» другого (магістерського) рівня зі спеціальності 184 «Гірництво», і призначена для:

- формування у майбутніх фахівців необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань і умінь в галузі правових і організаційних питань охорони праці, виробничої санітарії і гігієни праці, безпеки виробництва;
- усвідомлення пріоритетності охорони життя і здоров'я працівників у виробничій діяльності;
- ознайомлення студентів з питаннями охорони праці, використання яких під час трудової діяльності сприятиме поліпшенню умов праці, підвищенню продуктивності праці, попередженню професійних захворювань, виробничого травматизму, аварій тощо.

Дисципліна «Охорона праці в галузі» забезпечує, поряд з іншими обов'язковими дисциплінами освітньої програми, наступні програмні компетентності та результати навчання.

Фахові компетентності:

- СК1 Уміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності;
- СК5 Здатність до організації виробничих процесів і технічного керівництва системами та технологіями гірничих і геобудівельних підприємств.

Загальні компетентності:

- ЗК4 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК3 – Здатність працювати в міжнародному контексті та в глобальному інформаційному середовищі за фахом.

Програмні результати навчання:

- РН3 Працювати в міжнародному контексті та в глобальному інформаційному середовищі за фахом;
- РН4 Діяти соціально відповідально та свідомо;
- РН6 Виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності;
- РН10 Організовувати виробничі процеси і технічне керівництво системами та технологіями гірничих і геобудівельних підприємств.

3. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати та вміти наступне:

- основні законодавчі та нормативні акти України з питань охорони праці, особливо ті, що стосуються гірничодобувної промисловості;
- основні принципи та методи управління охороною праці на рівні держави, галузі та підприємства;
- знати основні фактори виробничого середовища, що впливають на здоров'я і працездатність людини, а також методи оцінки умов праці за факторами шкідливості і небезпечності;
- знати основні заходи щодо поліпшення умов праці та запобігання професійним ризикам, в тому числі професійним захворюванням, виробничому травматизму, аваріям і пожежам;
- знати особливості вимог безпеки при веденні гірничих робіт;
- вміти оцінити стан охорони праці на гірничому підприємстві та визначити необхідні заходи щодо його поліпшення;
- вміти застосовувати нормативні документи з охорони праці при плануванні і виконанні гірничих робіт;
- вміти користуватися засобами індивідуального і колективного захисту при роботі в шкідливих і небезпечних умовах.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Оцінювання здатності самостійно виконувати завдання за проблематикою курсу здійснюється шляхом оцінювання виконання практичних робіт.

За результатами виконання практичних робіт оцінюється набуття навичок застосування відповідних норм і правил, засобів дослідження та аналізу умов праці, розрахунку необхідних показників та параметрів.

Підсумкове оцінювання дисципліни здійснюється у формі письмового екзамену.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Практичні роботи, що виконуються під час семестру відповідно до прийнятої в ДонНТУ схеми оцінювання дають можливість отримати до 40 балів із 100 можливих. Максимальний бал, визначений схемою оцінювання, наведеною нижче, можливо отримати за умови своєчасного та правильного виконання завдань. За наявності помилок або при несвоєчасному виконанні оцінка знижується до 60% від максимальної.

Письмовий екзамен оцінюється максимум у 60 балів.

Схему оцінювання наведено у таблиці:

Пр.1	Пр.2	Пр.3	Пр.4	Пр.5	Пр.6	Поточний контроль	Екзамен	Максимальний бал
5	6	9	7	7	6	40	60	100
3	3,6	5,4	4,2	4,2	3,6	24		

Примітки: 1) Пр1, Пр2 і т. д – практичні роботи;

2) У числівнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні, у знаменнику – мінімальний (за наявності помилок, або при правильному, але несвоечасному виконанні);

3) робота, що містить критичні помилки, не оцінюється.

Повне виконання та зарахування всіх практичних робіт є умовою допуску до екзамену.

Підсумковий результат оцінюється за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка екзамену	
За 100-бальною шкалою	За шкалою університету
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ, ЇЇ СКЛАДОВІ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ.

Тема 1. Правове та нормативне регулювання охорони праці.

Тема 2. Стан охорони праці на гірничодобувних підприємствах.

Тема 3. Організація охорони праці у гірничодобувній промисловості та система управління охороною праці (СУОП).

САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ПРАЦІ НА ВУГІЛЬНИХ ШАХТАХ.

Тема 4. Поліпшення кліматичних умов у шахті. Забезпечення необхідного складу шахтного повітря.

Тема 5. Боротьба з шахтним пилом як професійною шкідливістю. Забезпечення шумової і вібраційної безпеки на робочих місцях. Забезпечення освітлення в гірничих виробках і на поверхневому комплексі.

Тема 6. Засоби індивідуального захисту.

Тема 7. Санітарно-побутове і медично-профілактичне обслуговування.

БЕЗПЕКА ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ І ОБ'ЄКТІВ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ.

Тема 8. Проведення гірничих робіт.

Тема 9. Безпечне виробництво вибухових робіт.

Тема 10. Заходи безпеки при пересуванні і перевезенні людей і транспортуванні вантажів гірничими виробками. Безпека роботи підйомних установок

Тема 11. Безпека експлуатації електроустаткування

Тема 12. Безпека робіт на об'єктах поверхневого комплексу.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ЛІКВІДАЦІЯ АВАРІЙ У ВУГІЛЬНИХ ШАХТАХ.

Тема 13. Протиаварійний захист шахт.

Тема 14. Засоби колективного захисту. План ліквідації аварій.

ЕКОНОМІКА ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ВУГІЛЬНИХ ШАХТАХ.

Тема 15. Економічне регулювання охорони праці.

Тема 16. Методичні основи визначення витрат на охорону праці, на пільги і компенсації.

6.2. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Ознайомлення з ключовими нормативно-правовими актами з питань охорони праці на виробництві. Директива 92/104/ЄЕС.	4	2
2	Розрахунок очікуваних рівнів шуму. Вибір засобів та заходів захисту від шуму та вібрацій.	2	*
3	Паспортизація робочих місць за умовами праці.	4	*
4	Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві.	2	2
5	Користування засобами індивідуального і колективного захисту при роботі в шкідливих і небезпечних умовах.	2	2
6	Ознайомлення з методикою визначення витрат на охорону праці, на пільги і компенсації	2	*
Разом годин		16	6

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Підготовка до практичних занять, опрацювання результатів	36	36
2	Опрацювання лекційного матеріалу та матеріалів відповідної теми з рекомендованих джерел інформації	36	54
3	ПР. Розрахунок очікуваних рівнів шуму. Вибір засобів та заходів захисту від шуму та вібрацій.	—	6
4	ПР. Паспортизація робочих місць за умовами праці.	—	6
5	ПР. Ознайомлення з методикою визначення витрат на охорону праці, на пільги і компенсації	—	6
Разом годин		72	108

7. Література**7.1. Основна**

1. Александров С. М., Ляшок Я. О., Кіпко О. Е., Біла Н. С., Подкопаєв С. В., Болібрух Б. В., Тюрін Є. А. Охорона праці у вугільній промисловості: Навчальний посібник для студентів гірничих спеціальностей вищих навчальних закладів / Під загальною ред. С. М. Александрова. — Покровськ: ДонНТУ, 2020. — 335 с.
2. Александров С. Н., Булгаков Ю. Ф., Яйло В. В. Охрана труда в угольной промышленности: Учебное пособие для студентов горных специальностей высших

- учебных заведений / Под общей ред. Ю. Ф. Булгакова. — Донецк: РИА ДонНТУ, 2012. — 480 с. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/16266>
3. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білий - К. : «Центр учбової літератури», 2017. - 322 с.
  4. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.]; ред. В. В. Березуцький. Харків : НТУ "ХП", 2018. 553 с.
  5. Левкин, Н. Б. Предотвращение аварий и травматизма в угольных шахтах Украины / Н. Б. Левкин. — Макеевка: МакНИИ, 2002. — 392 с.

7.2. Допоміжна

6. Безпека та гігієна праці під час розробки вугільних родовищ підземним способом: Кодекс усталеної практики МОП. 2018. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/normativeinstrument/wcms_626198.pdf
7. Гігієна праці: підручник / Ю. І. Кундієв, О. П. Яворовський, А. М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю. І. Кундієва, чл.-кор. НАМН України, проф. О. П. Яворовського. Київ : ВСВ «Медицина», 2011. 904 с.
8. Анализ причин травматизма на шахтах Украины. Расследование и предотвращение аварий на угольных шахтах / А. М. Брюханов, В. И. Бережинский, В. П. Колосюк, В. П. Коптиков. — Донецк. Вебер, 2007. — 692 с.

7.3. Нормативна

9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ. Дата оновлення: 09.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
10. Гірничий закон України : Закон України від 06.10.1999 № 1127-ХІV. Дата оновлення: 28.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1127-14>
11. Про надра: Кодекс України; Закон, Кодекс від 27.07.1994 № 132/94-ВР. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94вр>
12. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників видобувних підприємств з підземним і відкритим способами видобування, затв. наказом Міністерства соціальної політики України 02 липня 2018 року № 943. Чинний від 23.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0872-18>
13. Правила безпеки у вугільних шахтах (НПАОП 10.0-1.01-10) [Текст] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0398-10>
14. Збірник інструкцій до правил безпеки у вугільних шахтах. Т. 1. — Київ, 2003. — 478 с.
15. Збірник інструкцій до правил безпеки у вугільних шахтах. Т. 2. — Київ, 2003. — 411 с.
16. Правила технічної експлуатації вугільних шахт (СОУ 10.1-00185790-002-2005). — К.: Мінвуглепром України, 2006. — 353 с.
17. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 № 2573-ІХ. Дата оновлення: 09.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20>
18. Державні санітарні норми і правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України 08.04.2014 № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>

19. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку ДСН 3.3.6.037-99 : МОЗ України. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1999 № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va037282-99>
20. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442. Дата оновлення: 28.10.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF>
21. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF>
22. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. Дата оновлення: 06.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

8. Інформаційні ресурси

- "Показчик нормативно-правових актів з охорони праці", затв. наказом Державної служби України з питань праці від 14 серпня 2023 року № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0177880-23>
- <https://dsp.gov.ua/pokazhchyk-normatyvno-pravovykh-aktiv-z/> - Державна служба України з питань праці. Показчик нормативно-правових актів з охорони праці. Містить посилання на правила техніки безпеки та виробничої санітарії у різних галузях промисловості.
- Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/journal>
- Професійний портал «Охорона праці і пожежна безпека». URL: <https://oppb.com.ua/>